

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

К. В. Ухань

студентка 5 курсу, група МОіА-51, навчально-науковий інститут економіки,
менеджменту та права

Науковий керівник – к.т.н., доцент Г. І. Туровська

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

В статті проведено статистичний аналіз та оцінку стану професійного захворювання в Україні, як інтегрального показника впливу умов праці, по областях за різними найбільш травмонебезпечними галузями виробництва та видами робіт. Запропоновано оптимальні рішення проблеми щодо профілактики цих захворювань.

Ключові слова: професійне захворювання, професійне здоров'я, умови праці, виробниче середовище, трудовий процес, нещасні випадки, профілактика.

В статье проведены статистический анализ и оценка состояния профессионального заболевания в Украине, как интегрального показателя воздействия условий труда, по областям по различным наиболее травмоопасным отраслям производства и видам работ. Предложены оптимальные решения проблемы по профилактике этих заболеваний.

Ключевые слова: профессиональное заболевание, профессиональное здоровье, условия труда, производственная среда, трудовой процесс, несчастные случаи, профилактика.

In this paper, the statistical analysis and assessment of occupational diseases in Ukraine, as the integral index of the impact of working conditions on areas most traumatic for various industries and types of work. The optimal solution to the problem of prevention of these diseases.

Keywords: occupational disease, occupational health, working conditions, work environment, work process, accidents, prevention.

Професійна захворюваність в Україні є складною соціально-економічною, медичною й гігієнічною проблемою. Вона є складовою загальної захворюваності населення, яка охоплює категорію хвороб, що виникають у результаті дії несприятливих чинників виробничого середовища й трудового процесу. Проблема професійного здоров'я в Україні ускладнюється ще й тим, що вона супроводжується соціально-економічною кризою.

Проте показники здоров'я працездатного населення формуються не тільки під впливом умов праці, але й за рахунок генетичних, екологічних чинників, умов життя, якості медичної допомоги, рівня співпраці працюючих і роботодавців із закладами охорони здоров'я [1].

Всебічним вивченням професійної захворюваності в Україні вчені займалися багато років. Дослідженню стану професійного захворювання присвячені роботи багатьох вітчизняних вчених, зокрема: О. Коршунова, А. Кухаренка, А. Курінного, А. Соловйова, О. Фролова, Ю. Кундієва, О. Смика, А. Нагорної, М. Соколової. Оцінка стану і тенденцій професійної захворюваності проводилася по країні в цілому, за окремими галузями, а також як порівняльна оцінка стану професійної захворюваності в Україні та в світі.

Проблема професійного захворювання висвітлювалася не тільки в працях вітчизняних вчених, а й зарубіжних (Kraut A., Newman G.S., Van Dijk F.J.H., Rosenman Kenneth D.). Приведені в літературі дані щодо професійної захворюваності в різних країнах можуть

використовуватись в якості орієнтиру для її аналізу та свідчать про особливості підходу до вивчення і висвітлення цієї проблеми по регіонах і країнах у цілому.

Актуальним на сьогоднішній день залишається необхідність виробити оптимальне рішення проблеми профілактики професійних захворювань шляхом вдосконалення розуміння самої природи нещасних випадків на виробництві.

Метою нашої статті є проведення статистичного аналізу та оцінка стану і тенденцій професійних захворювань у нашій державі. Це дасть можливість на основі структури та динаміки професійних захворювань за галузями та видами робіт розробити ефективні профілактичні заходи та забезпечити необхідні умови для успішного функціонування охорони праці.

За роки становлення України як самостійної, незалежної держави, у період соціально-демографічних і економічних перетворень, появи нових форм власності та розвитку ринкової економіки, змін в медичному, в тому числі профілактичному обслуговуванні трудящих, професійна захворюваність, як інтегральний показник впливу умов праці, займає суттєве місце в політиці держави щодо збереження здоров'я працюючих.

Ретроспективний аналіз професійної захворюваності в Україні показав, що в минулі десятиліття загальна динаміка її характеризувалася наявністю періодів стабілізації, зниження кількості випадків у 70-80-і роки та надалі, починаючи з 1990 року, спостерігалось різке її збільшення. Якщо протягом останніх п'яти років в Україні намітилась тенденція до зниження виробничого травматизму, то ситуація з професійними захворюваннями залишається нестабільною, а їхній рівень високим.

Стан професійної захворюваності та виробничого травматизму тісно пов'язаний з соціально-економічною ситуацією в країні, зі становищем окремих галузей економіки.

Динаміку зміни кількості випадків професійних захворювань наведено на рис. 1.

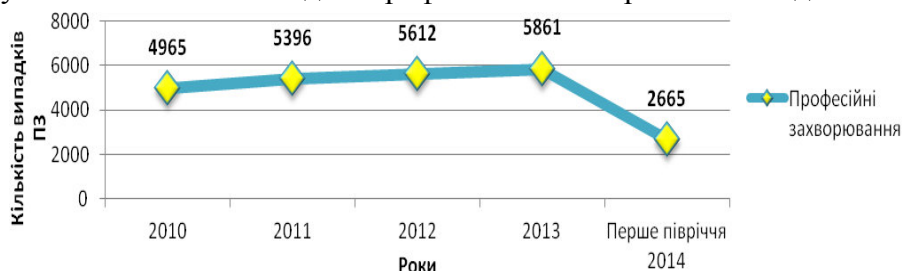

Рис. 1. Динаміка зміни зареєстрованих випадків професійних захворювання в Україні

Найбільша кількість професійних захворювань спостерігається в Донецькій, Луганській, Дніпропетровській та Львівській областях [2, 3]. Динаміка професійних захворювань представлена на рис. 2.

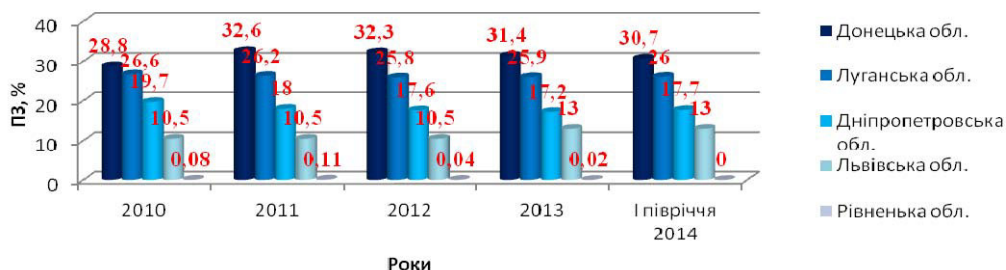

Рис. 2. Динаміка зниження/зростання професійних захворювань в Україні за 2010-2013 та I півріччя 2014 р.

Аналіз професійної захворюваності за галузями промисловості свідчить, що найвищий її рівень у вугільній, металургійній та машинобудівній галузях [2, 3]. У таблиці представлена структура та динаміка професійних захворювань за галузями та видами робіт.

Таблиця

Розподіл професійних захворювань за окремими галузями виробництва та видами робіт

Види робіт (галузь)	Питома вага, %				
	2010	2011	2012	2013	у I півріччі 2014
Підземне видобування кам'яного вугілля	70	73,9	78,9	79	76
Підземне видобування залізної руди	4,7	4,9	5,8	7,3	7
Виробництво машин та устаткування	3	3,5	3,8	2,7	3
Металургія та оброблення металу	2,2	2,4	2,8	2,3	2
Будівництво	3,5	3,0	3,2	2,8	2,5

До професій, в яких найчастіше виникають професійні захворювання, відносяться [3]: гірник очисного забою; прохідник; електрослюсар підземний; гірник підземний (рис. 3).

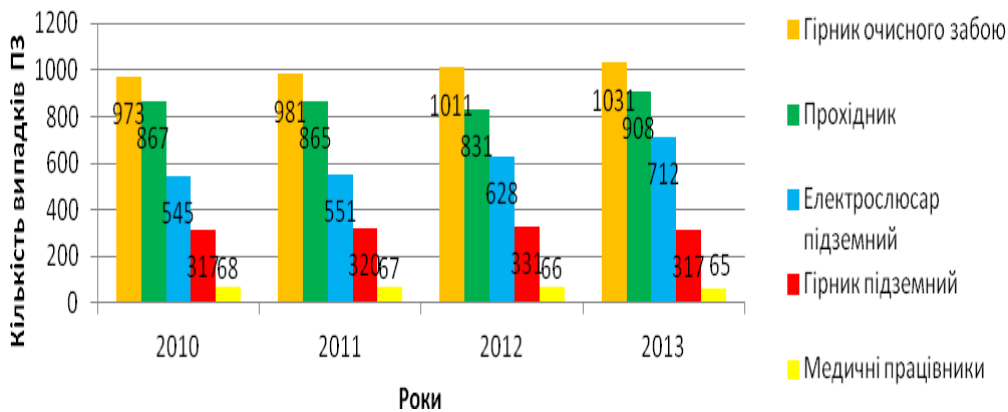

Рис. 3. Професії, в яких найчастіше виникають професійні захворювання

Розподіл випадків професійних захворювань за основними формами патології свідчить, що найбільша їх кількість припадає на захворювання органів дихання, питома вага яких становить 67-71% від щорічно зареєстрованих. Наступне місце посідають хвороби опорно-рухового апарату – 17-21 % випадків. На третьому місці – вібраційно-шумова патологія. Зокрема, частка вібраційної хвороби в останні роки становить 4-5% від загальної кількості професійних хвороб, нейросенсорна приглухуватість – 3-4%.

Основною причиною такого високого рівня професійних і обумовлених виробництвом захворювань є не тільки невідповідність та використання недосконалих технологій, а і відсутність дієвих засобів зниження рівнів шуму, вібрації, наявність порушень параметрів мікроклімату, психофізіологічні причини, а також високі професійні ризики.

Таким чином, на сьогоднішній день зниження захворюваності й збереження здоров'я працівників є важливим соціальним та економічним завданням охорони праці. Радикальними діями в цьому напрямі повинні бути: поліпшення умов праці, зменшення часу роботи працюючих в шкідливих умовах праці, проведення лікувально-профілактичних заходів, а також посилення відповідальності роботодавців і керівників виробництва за станом умов праці та її безпеки. Це дасть можливість не тільки зменшити рівень професійних захворювань та нещасних випадків, а також підвищити економічну ефективність виробництва.

Отже, визначення пріоритетних проблем щодо профілактики професійних захворювань у розрізі соціально-гігієнічного моніторингу і в подальшому залишаються актуальними.

1. Кундієв Ю.І. Професійне здоров'я в Україні : епідеміологічний аналіз / Ю.І. Кундієв, А.М. Нагорна. – К. : Авіцена, 2008. – 316 с. 2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>. 3. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.social.org.ua/view/>.